

'מבן תשע ועד י"ב שנה ויום אחד...רבי יוסי ברבי יהודה אומר: סימן' – אולי לדעת רבי יוסי ברבי יהודה יובנו דברי המדרש (תורת כהנים ו ב) "איש" פרט לקטן, יכול שאני מוציא בן ט' שנים ויום אחד – ת"ל "ואיש". ע"כ. והוא פלא גדול לכנות "איש" לבן ט' ומעלה (משך חכמה ויקרא כב יד, וכתב שהוא דחוק מאד וצ"ע, וכן הגר"א מחק הגירסא שם. ועי' בריש ספר 'בין שמועה' לתשב"ץ [סי' א סעי' ג] שכתב בפשיטות: ואם הוא פחות מ"ג ויום אחד והביא שתי שערות – הוא גדול. עכ"ל. וזה צ"ע. וצוין בדברי אחי ורא"ש הרא"ב הי"ו בחוברת 'יוסף דעת' חלק ע עמ' 6.

'אמר רבא ... אינה צריכה בדיקה, חזקה הביאה סימני' – זהו הנקרא 'חזקה דרבא', והיא חזקה גמורה (שו"ת מהר"ט ח"א סי' מא וסי' נא) ואמיתית (שו"ת הריב"ש סוסי קפב. ועי' שו"ת נודע ביהודה ח"א אהע"ז סי' סא), והיא חזקה הבאה מכח רוב, שרוב אנשים שהגיעו לכלל שנותיהם מביאים שתי שערות (תוס' להלן ע"ב ד"ה רבי יוחנן, רמב"ן ורשב"א פ"ק דחולין בענין 'רוב מצויין אצל שחיטה', והאחרונים האריכו בזה רבות, עי' שו"ת תורת חסד סי' א, שו"ת בית אפרים אהע"ז סי' קל, שב שמעתא שער ה יא-יז, המקנה קידושין סג ע"ב, ועוד [וע"ע שו"ת יביע אומר (ח"ג א"ח סי' כז אות ו ד"ה והנה), ובביאורים שבסוף הרשב"א מהד' מוסד הרב קוק (סי' יח)]. ומכל מקום שאין סומכין על חזקה זו אלא בדבר הנוגע לאיסור דרבנן, כגון לצרפו לעשרה לתפילה או לזימון, אבל בדבר הנוגע לשל תורה – אין סומכין על חזקה זו להקל (עי' להלן ע"ב חילוק בקטנה בין מיאון לחליצה, ובבבא בתרא קנו ע"א לגבי קידושין וגירושין), וצריכים לבדוק אם יש לו שתי שערות, משום שכל שאפשר לברר – אין סומכין לכתחילה על חזקה (רמב"ן ורשב"א שם, ט"ז אהע"ז סי' קנו ס"ק ב, פמ"ג אר"ח סי' נה א"א ס"ק ז [וע"ע עוד טעם דחושיים למיעוט המצוי שלא מביאים עדיין]. ועי' שו"ת בית אפרים שם).

'אמר רב הונא הקדיש ואכל לוקה ... כל שישנו בהפלאה ישנו בבל יחל' – ואין הלכה כן, אלא אינו לוקה אפילו בן י"ג ויום אחד ובת י"ב ויום אחד – עד שיביאו שתי שערות (רמב"ם פ"א מהל' נדרים ה"ד, וכהאמוראים בעמוד הבא. ומש"כ הכסף משנה שם דפשוט הוא דהא לאו בני עונשין נינהו, – הקשו הלחם חמודות ומשנה למלך דאינו פשוט, דהא לרב הונא לוקה, אלא שפסק הרמב"ם כשאר אמוראי, ועי' פתחי נדה בסוגיין וגם על מה שתמה בדברי חמודות על הלבוש, ע"ש. וע"ע קובץ 'בנתיבות ים' ח"ה עמ' כד). ובעיקר חידושו של רב הונא, עי' בקבא דקשייתא (קושיה כח) מה שהקשה בזה, ובספר קבא דקשייתא ג' כרכים (שליקטו תשובות מכל גדולי הרבנים על קושיותיו) האריכו בתירוצים, ע"ש.

דף מז

"בבואכם בביאת כולכם" – דתוספת "כס" רומזת ל'כולכם' (תוס' הרא"ש). א"ג, מדכתיב "בבאכם" חסר ו', שמע מינה לדרשא אתיא (פתחי נדה).

(ע"ב) 'עד רוב שנותיו' – כתב הרמב"ם (פ"ב מהל' אישות הי"א ובפיהמ"ש) דהיינו גיל שלושים וחמש שנה, בין באיש ובין באשה. וצ"ע לפי דברי הרמב"ם עצמו בפיהמ"ש לעיל (מה ע"ב, ועי' מש"כ לעיל שם) דחיי האשה קצרים בדר"כ מחיי האיש, א"כ איך השוו כאן לענין רוב שנותיהם (רש"ש).

'רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר' – בהגהות הרד"ל כתב דיש לגרוס 'רבי אלעזר' והוא רבי אלעזר בן שמוע, ולא 'רבי אליעזר' שהוא רבי אליעזר בן הורקנוס, דרבי יוסי בן כיפר שהיה בימי רבי יהודה הנשיא ודאי שלא ראה את רבי אליעזר בן הורקנוס. ובזה מיושבת קושיית התוס' להלן (מח ע"א ד"ה אמר). [אך עי' רש"ש להלן מח ע"א].

בעזרת נזר ראשי / סיימתי פרק חמישי / יבינני בלא קושי / יסיר ממני כל חששי

קיב